Ö.

ÖPIK, Armin Aleksander, geoloog ja paleontoloog, järgnevate vend, sünd. 12. VI 1898 vkj. Kundas riigiametniku pojana, lõpetas Tallinnas Nikolai I gümnaasiumi 1917, mille järel viibis mõne aja Venemaal. Töötanud 1921—22 Tallinnas õpetajana, õppis ta 1922—26 Tartu ülikoolis ja omandas magistri astme mineraloogia alal; ta oli 1926—28 ülikooli stipendiaadiks geoloogia alal ning reisis Tšehhoslovakkias, Saksas, Soomes, Rootsis ja Norras. Omandanud 1928 dr. phil. nat. astme Tartu ülikoolis, sai Ö. seals. eradots-ks geoloogia alal, 1930 erakorraliseks ja 1935 korraliseks geoloogia ja paleontoloogia prof-ks. — Ö. on olnud tegev Loodusuurijate Seltsis (Tartus), ms. abiesimehena a-st 1936, Loodusvarade Instituudi ja selle nõukogu liikmena a-st 1937, Geoloogia Komitee liikmena a-st 1937. Ka on ta a-st 1929 *Paleontological Society* (P.-A. Ühendriiges) ja Eestimaa Kirjandusliku Ühingu (Tallinnas), a-st 1930 Suomen Geologinen Seura (Helsingis) ja a-st 1938 *Geological Society of London* kirjavahetajaliige. Suvel 1937 võttis ta osa Taani poolt dr. L. Koch'i juhtimisel korraldatud teaduslikust ekspeditsioonist Kirde-Gröönimaale. Ö. on suure produktiivsusega töötanud Eesti paekalda piirkonna, Kukruse lademe ja ka teiste aluspõhja lademete ning ühtlasi Norra paleozoikumi uurimisel, saavutades eriti paleontoloogia alal silmapaistvaid tagajärgi. Tartu ülikooli geoloogiainstituut ja -muuseum on paleozoiliste setteladamete ühe uurimiskeskusena omandanud viimasel ajal üha suuremat kaalu rahvusvahelises teadlaste peres. Ö-u tähtsamad uurimused on: „Beiträge zur Kenntnis der Kukruse- (C_2-C_3-) Stufe in Eesti" 4 osas (*Acta* A VIII_5, 1925; A XII_3, 1927; A XIII_{11}, 1928; A XIX_2, 1930; ilm. Tartus), „Der estländische Obolenphosphorit" (teoses „Les réserves mondiales en phosphates", Madrid, 1928; eraldi: Tall., 1929), „Studien über das Estnische Unterkambrium" (*Acta* A XV_2, Tartu, 1929), „Brachiopoda Protremata der estländischen ordovizischen Kukruse-Stufe" (*ibid.* A XVII_1, Tartu, 1930), „Über die Plectellinen" (*ibid.* A XXIII_3, Tartu, 1932), „Über Plectamboniten" (*ibid.* A XXIV_7, Tartu, 1933), „Über einen kambrischen Graptolithen aus Norwegen" („Norsk geologisk Tidsskrift" 1933), „Über Klitamboniten" (*Acta* A XXVI_5, Tartu, 1934), „Trilobiten aus Estland" (*ibid.* A XXXII_3, Tartu, 1937), „Ostracoda from the Ordovician Uhaku and Kukruse Formations of Estonia" (LUS-i Aruanded XLIII, 1—2, Tartu, 1937), „Brachiopoden und Ostrakoden aus dem Expansusschiefer Norwegens" („Norsk geologisk Tidsskrift" 1939) ja „Paläontologie, Arktisforschung und Kontinentaldrift" („Mitteilungen der Naturforschenden Gesellschaft Schaffhausen" 1939).

Isikl. jm. saadud andmed.

† 15.I 1983 Canberra *A. L.; T.*

***ÖPIK, Ernst Julius,** täheteadlane, eelmise ja järgneva vend, lõpetas Tallinnas Nikolai I gümnaasiumi a-l 1911. — Ta on jätkanud tööd Tartu ülikooli tähetorni astronoom-observaatorina. Tähetorni ekspeditsiooni juhatajana käis ta suvel 1927 vaatlemas täielikku päikesevarjutust Põhja-Rootsis. Rahvusvahelise astronoomilise uniooni kongressist on ta osa võtnud 1928 Leydenis, 1932 P.-A. Ühendriiges Cambridge'is (Massachusetts'is) ja 1938 Stokholmis. A-il 1930—34 Ö. viibis P.-A. Ühendriiges Harvard'i ülikooli külalislektorina astrofüüsika alal ja Harvardi observatooriumi teadusliku kaastöölisena; ühtlasi tutvustas ta enda originaalseid uurimismeetodeid stellaarstatistika ja astrofüüsika alal ning toimetas selle kohta uurimisi. 1931. a. sügisel organiseeris Ö. Harvardi observatooriumi ülesandel Arizonas lendtähtede vaatlusi ta enda kavade järgi. Kaks jaama nelja vaatlejaga registreerisid seejärel 2 a. kestel lendtähti. Arizonasse korraldatud ekspeditsioon, mille tulemuseks oli 26 000 vaatlust, on astronoomia ajaloos ainulaadseks ettevõtteks lendtähtede uurimise alal. Saadud andmestik on hiljemini mitme a. vältel olnud läbitöötamisel Ö-u juhatusel selleks loodud arvutusbüroos Tartus. Eesti Teaduste Akadeemia asutamisel 1938. a. nimetati Ö. selle liikmeks. Ta teaduslikest töist mainitagu veel järgmisi: seerialine uurimus „Researches on the Physical Theory of Meteor Phenomena" (Publications de l'Observatoire Astronomique de l'Université de Tartu XXVIII_6, Tartu, 1936 ja XXIX_5, Tartu, 1937; sama ka *Acta A*

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 383